

«ΥΓΕΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ»
ΕΣΔΝΕ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΡΙΩΝ – ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

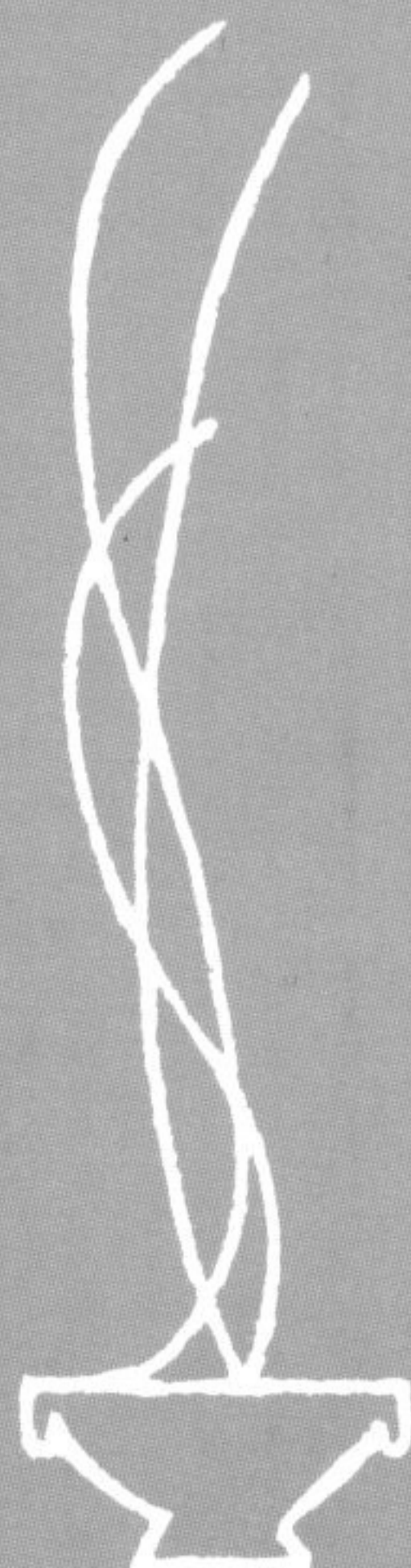
Τόμος 34, Τεύχος 1
Ιανουάριος – Μάρτιος 1995

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η νοσηλευτική κάποτε
2. Νοσηλευτική παρέμβαση στη χρόνια νεφρική ανεπάρκεια
3. Στρατηγικές μείωσης του κόστους στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ)
4. Επαγγελματική κόπωση νοσηλευτών: Αίτια, πρόληψη και αντιμετώπιση
5. Προϊστάμενος νοσηλευτής νοσηλευτικής μονάδας νοσοκομείου
6. Νομοθεσία
7. Συνέδρια - Ανακοινώσεις
8. Οδηγίες για τους συγγραφείς

CONTENTS

1. Nursing in the past
2. Nursing intervention in chronic renal disease
3. Strategies for cost - containment in intensive care units
4. The burnout syndrome of nurses: Causes, prevention and management
5. The head nurse in a ward of a hospital
6. Recent legislation concerning nursing
7. Congresses - Announcements
8. Instructions to authors

Vol 34, No 1
January – March 1995

NOSSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών - Νοσηλευτών
Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2, 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιώτου - Δημοπούλου
Ε. Γουλιά
Α. Καλοκαιρινού
Μ. Μαλγαρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Α. Ραγιά
Ε. Χαραλαμπίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαρία Μαλγαρινού
Επίτ. Καθηγήτρια ΤΕΙ Αθηνών
Πύργος Αθηνών - Γ' Κτίριο
2ος όροφος - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φωτοστοιχειοδεσία - Σχεδιασμοί
Εξώφυλλο - Εκτύπωση

Κ. & Γ. ΖΕΡΜΠΙΝΗ Ο.Ε.

Κεντρικό : Χαριλάου Τρικούπη 73, Αθήνα, Τηλ. 36 14 741
Εργοστάσιο : Σουλίου 10, Αγ. Δημήτριος, Τηλ. 99 42 382
Βιβλιοπωλείο : Μικράς Ασίας 76, Γουδί, Τηλέφ. 77 98 654

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/ές-Σπουδάστριες/ές ...	2500 δρχ.
Οργανισμοί-Εταιρείες-Βιβλιοθήκες ..	4500 δρχ.
Εξωτερικού	40 \$
Τιμή τεύχους	750 δρχ.
Τιμή τευχών 1990, 1991	600 δρχ.
» » 1985 - 1989	500 δρχ.
Παλαιότερα τεύχη	400 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η νοσηλευτική κάποτε	9
Z. Τσουκαλά-Κακαρούκα	
2. Νοσηλευτική παρέμβαση στη χρόνια νεφρική ανε- πάρκεια	14
Φ. Βουζάβαλη	
3. Στρατηγικές μείωσης του κόστους στις Μονάδες Εν- τατικής Θεραπείας (ΜΕΘ)	19
Χ. Λεμονίδου	
4. Επαγγελματική κόπωση νοσηλευτών: Αίτια, πρόλη- ψη και αντιμετώπιση	28
Α. Πατεράκη, Π. Ιορδανίδης, Α. Ιακωβίδης, Χ. Ιεροδιακόνου	
5. Προϊστάμενος νοσηλευτής νοσηλευτικής μονάδας νοσοκομείου	40
Β. Θεοδωροπούλου	
6. Νομοθεσία	45
7. Συνέδρια - Ανακοινώσεις	49
8. Οδηγίες για τους συγγραφείς	52

CONTENTS

1. Nursing in the past	9
Z. Tsoukala-Kakarouka	
2. Nursing intervention in chronic renal disease ..	14
F. Vouzavali	
3. Strategies for cost - containment in intensive care units	19
Ch. Lemonidou	
4. The burnout syndrome of nurses: Causes, prevention and management	28
C. Pateraki, P. Iordanides, A. Iakovides, Ch. Ierodiakonou	
5. The head nurse in a ward of a hospital	40
V. Theodoropoulou	
6. Recent legislation concerning nursing	45
7. Congress - Announcements	49
8. Instructions to authors	52

Προϊστάμενος νοσηλευτής νοσηλευτικής μονάδας νοσοκομείου

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγήτρια Εφαρμογών Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Περίληψη: Συζητούνται τα χαρακτηριστικά, τα προσόντα, που πρέπει να διαθέτει ο προϊστάμενος νοσηλευτής νοσηλευτικής μονάδας για να ανταπο-

κριθεί στη μοναδικότητα του ρόλου του καθώς και τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητές του.

Η διοίκηση της νοσηλευτικής μονάδας δεν είναι απρόσωπη, σ' αυτό δε έγκειται η μοναδικότητά της, γιατί κύριο αντικείμενο έχει τον άνθρωπο με την έννοια του αρρώστου ή του εργαζόμενου, μέσω του οποίου παρέχονται οι νοσηλευτικές υπηρεσίες στον άρρωστο άνθρωπο. Για τον ηγέτη αυτής της διοικητικής μονάδας δηλαδή τα χαρακτηριστικά του, τα προσόντα που πρέπει να διαθέτει και τα καθήκοντα ή αρμοδιότητες θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Διοίκηση θεωρείται η κατάλληλη δραστηριοποίηση και ενεργοποίηση όλων των επί μέρους συντελεστών ενός δοσμένου οργανωτικού πλαισίου, με βασική επιδίωξη την καλύτερη δυνατή επίτευξη του αντικειμενικού σκοπού που το οργανωτικό πλαίσιο επιδιώκει¹.

Η διοίκηση προϋποθέτει την συνύπαρξη συγκεκριμένου οργανωτικού πλαισίου το οποίο αναλαμβάνει να ενεργοποιήσει και υλοποιήσει. Παίρνει δηλαδή ένα τέτοιο οργανωτικό πλαίσιο, μελετάει την αποστολή κάθε συντελεστή και αρχίζει να τον ενεργοποιεί λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη τη διάρθρωση του οργανωτικού πλαισίου¹.

Η κάθε νοσηλευτική μονάδα (ν.μ.), ζωντανή οντότητα στο οργανωτικό πλαίσιο του Νοσοκομείου κατέχει σπουδαία θέση σ' αυτό. Χαρακτηρίζεται πυρήνας του Νοσοκομείου, γιατί μέσα σ' αυτή πραγματοποιείται μία κρίσιμη μάχη μεταξύ της αρρώστειας και της ζωής του πάσχοντος ανθρώπου².

Η νοσηλευτική φροντίδα (Ν.Φ.) του αρρώστου στη ν.μ. επηρεάζεται από το φυσικό της περιβάλλον, τον τεχνικό της εξοπλισμό, τους κανονισμούς λειτουργίας και την αριθμητική και ποιοτική επάρκεια του νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού. Η ποιότητα όμως της Ν.Φ. επηρεάζεται αποφασιστικά και από την οργάνωση και διοίκηση της ν.μ.

Την ευθύνη της διοίκησης της ν.μ. έχει ο προϊστάμενος νοσηλευτής της. Η σχέση λοιπόν του ρόλου και της ευθύνης του προϊστάμενου νοσηλευτή όρος για την υλοποίηση του σκοπού της ύπαρξής της, δηλαδή την παροχή ποιοτικής Ν.Φ. είναι άμεση. Επομένως, για τη θέση αυτή χρειάζονται άτομα με άριστη νοσηλευτική κατάρτιση, προετοιμασία για τη διοίκηση, ενδιαφέρον για την επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού της ν.μ. αλλά με ώριμη και ολοκληρωμένη προσωπικότητα.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε πολύ συνοπτικά στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του προϊστάμενου νοσηλευτή ν.μ.

Ο προϊστάμενος βρίσκεται πάντοτε σε μία ξεχωριστή θέση, σε σύγκριση με το άλλο προσωπικό. Όλοι τον παρακολουθούν και τον παρατηρούν και επισημαίνουν εύκολα τις εκδηλώσεις του και τη συμπεριφορά του. Για να ασκεί «ηγετική» επιρροή ο προϊστάμενος νοσηλευτής ν.μ. πρέπει να διακρίνεται από τα εξής χαρακτηριστικά:¹

Αξιοπρέπεια και σοβαρότητα: Τα χαρακτηριστικά αυτά παρατηρούνται σε άτομα που σέβονται και εκτιμούν τους υφισταμένους τους, τους αποδέχονται ως συνεργάτες, τους αντιμετωπίζουν ως ελεύθερη προσωπικότητα, αναγνωρίζουν και εκτιμούν τις ικανότητές τους και την προσφορά τους στη μονάδα και κατανοούν τα ελαττώματα, τις ελλείψεις και τις αδυναμίες τους.

Αυτοκυριαρχία: Οι ευδύνες που επωμίζεται αυτός που ασκεί διοίκηση και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει συχνά δημιουργούν ένταση και αφορμές εκνευρισμού. Η εκ μέρους του διατήρηση της απαιτούμενης αυτοκυριαρχίας διατηρεί τον έλεγχο της κατάστασης και επιβάλλεται στο χώρο που ασκεί τη διοίκηση. Η απώλεια της αυτοκυριαρχίας εκθέτει τον προϊστάμενο, μειώνει την αξιοπρέπεια και το κύρος του και δυσκολεύει την εκπλήρωση της αποστολής του.

Υπομονή: Ο προϊστάμενος νοσηλευτής ν.μ. έχει ιδιαίτερη ανάγκη υπομονής, διότι οι επιπτώσεις της έλλειψής της είναι άμεσες και όχι μόνο στους υφισταμένους αλλά και στους δέκτες των υπηρεσιών τους, τους αρρώστους. Η σχέση της υπομονής και της αυτοκυριαρχίας είναι άμεσες και αλληλοεπηρεαζόμενες. Είναι αδύνατον να υπάρχει αυτοκυριαρχία χωρίς υπομονή και αντίστροφα.

Επιμονή: Η προσπάθεια για την έγκαιρη, πιστή και ακριβή εφαρμογή μιας απόφασης απαιτεί επιμονή, η οποία οικοδομείται πάνω στην υπομονή.

Αποφασιστικότητα: Η λήψη αποφάσεων είναι μια από τις βασικές δραστηριότητες της διοίκησης. Η ταχύτητα στη λήψη των αποφάσεων αλλά και η ορδότητα των αποφάσεων αποτελούν βασικό παράγοντα στην εκπλήρωση αποστολής της μονάδας.

Η τέλεια απόφαση, αλλά που πάρθηκε καθυστερημένα, είναι τις περισσότερες φορές πιο επιζήμια από άλλη, λιγότερο τέλεια αλλά που πάρθηκε έγκαιρα. Επιζήμια είναι η αμφιταλάντευση στη λήψη απόφασης ή ο επηρεασμός του προϊστάμενου από τη γνώμη άλλου ή άλλων.

Πρωτοβουλία: Ενδιασμοί και αμφιταλάντευσεις, σημεία ευθυνοφοβίας, καθυστέρηση στην ανάληψη απαραίτητης πρωτοβουλίας είναι στοιχεία που δεν συμβιβάζονται με την ιδιότητα του ηγέτου.

Δικαιοσύνη: Οι σχέσεις του προϊστάμενου με τους συνεργάτες πρέπει να διέπονται από απόλυτη, στα πλαίσια του ανθρώπινου περιορισμού, δι-

καιοσύνη. Πρέπει να είναι δίκαιος και αντικειμενικός, ιδιαίτερα κατά την κρίση και αξιολόγηση των υφισταμένων του, στις αναθέσεις ευθυνών και αρμοδιοτήτων, κατά την επιβολή κυρώσεων ή απονομή ηθικών αμοιβών.

Η αδικία διαταράσσει τις αρμονικές σχέσεις του προϊστάμενου με τον υφιστάμενο με επίπτωση τη μείωση της απόδοσης του δευτέρου. Το αντίθετο παρατηρείται όταν ο προϊστάμενος είναι δίκαιος και αντικειμενικός.

Κατανόηση: Η κατανόηση του προϊστάμενου για τα προβλήματα που απασχολούν τους υφιστάμενους τον βοηθάει στην ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας και αυξάνει την αποδοτικότητά τους.

Προβλεπτικότητα: Η προβλεπτικότητα αξιοποιεί τα δεδομένα και χαράζει σωστή πορεία στην εξέλιξη και ανάπτυξη της μονάδας.

Επίγνωση της πραγματικότητας: Οι ενέργειες του προϊστάμενου πρέπει να είναι προσγειωμένες μέσα στα όρια της πραγματικότητας. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχει οραματισμούς και δεν θέτει υψηλούς στόχους αρκεί να είναι πραγματοποιήσιμοι.

Ενθουσιασμός και αισιοδοξία: Ο ενθουσιασμός δημιουργεί το ψυχολογικό κλίμα στο οποίο αναπτύσσονται οι ανθρώπινες προσπάθειες, η δε αισιοδοξία τονώνει την πίστη στον επιδιωκόμενο σκοπό. Η επιπολαιότητα και η ανεδαφικότητα του προϊστάμενου κάνουν τον ενθουσιασμό και την αισιοδοξία επιβλαβή.

Συναίσθηση των υποχρεώσεων: Διοίκηση είναι η ανάληψη υποχρεώσεων για την εξυπηρέτηση κάποιου συγκεκριμένου σκοπού. Όταν ο προϊστάμενος κατανοήσει ότι τοποθετήθηκε στην τιμητική αυτή δέση όχι για να πάρει αλλά να δώσει, όχι για να υπηρετηθεί αλλά να υπηρετήσει, τότε θα εκπληρώσει την αποστολή του κατά τον καλύτερο τρόπο.

Αφοσίωση στο καθήκον: Κάθε υπεύθυνη εργασία απαιτεί από αυτόν που έχει αναλάβει την εκτέλεσή της αφοσίωση σ' αυτή. Ας μη ξεχνάμε δε, ότι ο προϊστάμενος αποτελεί το παράδειγμα και πηγή εμπνεύσεως για όλους τους άλλους.

Ενεργητικότητα: Η μελέτη και προσπάθεια άμεσης, αν είναι δυνατόν, επίλυσης των προβλημάτων, η εποπτεία και επίβλεψη του προσωπικού, η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής των αποφάσεων και εντολών, απαιτούν από τον προϊστάμενο δραστηριότητα και ενεργητικότητα. Υπάρ-

χει κίνδυνος η μεγάλη ενεργητικότητα του προϊστάμενου να περιθωριοποιεί τους υφισταμένους, να περιορίζει την ενεργοποίηση της σκέψης, την λήψη σωστής πρωτοβουλίας και να τους υποκαθιστά γιατί εκτελεί δικές τους αρμοδιότητες και εργασίες. Αυτό έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση των δεικτών του αρμοδιοτήτων.

Τον προϊστάμενο πρέπει να τον χαρακτηρίζει η ενεργητικότητα στις δικές του όμως αρμοδιότητες και ευθύνες.

Ηθος, ευγένεια και ανωτερότητα: Ο προϊστάμενος, εκτός από την ηγετική επιρροή προς τους υφισταμένους του, ασκεί και πνευματική επιρροή που εμπνέεται με το παράδειγμα και τη συμπεριφορά του γενικά. Γι' αυτό το έργο της επιρροής δεν γίνεται με ιδιαίτερη προσπάθεια. Είναι αρκετό να έχει πηγαία ευγένεια, ήθος, αγάπη, ανεκτικότητα, καλοσύνη στις σχέσεις του με τους άλλους και θα ασκήσει επιρροή στους συνεργάτες/υφιστάμενους.

Η επιτυχημένη διοίκηση ν.μ. προϋποθέτει προϊστάμενο με προσόντα όπως:

1. *Μόρφωση και κατάρτιση επιστημονική.* Όσο υψηλότερη είναι μια αποστολή τόσο περισσότερα εφόδια απαιτούνται για να ανταποκριθεί κανείς σ' αυτή. Η μόρφωση ευρύνει τον ορίζοντα του προϊστάμενου και του δίνει τη δυνατότητα της καλύτερης αντίληψης και αντιμετώπισης των προβλημάτων της αποδοχής και εκτίμησής του από τους άλλους και ιδιαίτερα τους υφιστάμενους / συνεργάτες. Ιδιαίτερα απαραίτητη είναι η κατάρτιση του προϊστάμενου στο αντικείμενο της ειδικότητάς του και η παρακολούθηση της εξέλιξής του. Έτσι μπορεί να παρακολουθεί δημιουργικά, να καθοδηγεί ορθά, να ελέγχει αποτελεσματικά και να αξιολογεί αντικειμενικά τους νοσηλευτές της ν.μ. επειδή η νοσηλευτική δεν είναι στατική επιστήμη, η επιστημονική κατάρτιση του προϊστάμενου θα ολοκληρώνεται με την έφεση για μάθηση.

2. *Οργανωτικές ικανότητες.* Την ευθύνη της εσωτερικής οργάνωσης μιας διοικητικής μονάδας, όπως η νοσηλευτική, έχει ο προϊστάμενός της. Προϋπόθεση όμως για τη σωστή εσωτερική της οργάνωση είναι η γνώση αρχών οργάνωσης, της θέσης της μονάδας στη διοίκηση του όλου οργανισμού, των μέσων που διατίθενται και κυρίως του προσωπικού. Ακόμη, η αποδοτική λειτουργία της μονάδας θα εξαρτηθεί από την κατάλληλη οργάνωση κάθε δραστηριότητας, τον καθορισμό των

σχέσεων και της συνεργασίας όλου του προσωπικού.

3. *Διοικητικές ικανότητες.* Η τέχνη της διοίκησης διδάσκεται και δεν επαφίεται στις μεγάλες, μικρές και ακόμη ανύπαρκτες έμφυτες ηγετικές ικανότητες του προϊστάμενου.

Την κατά το δυνατόν ικανοποιητική άσκηση της διοίκησης θα εξασφαλίσουν η απο μέρους του ηγέτου γνώση του σχεδιασμού και προγραμματισμού, του συντονισμού όλων όσων συμμετέχουν στη λειτουργία της ν.μ., της εποπτείας και του ορθού ελέγχου. Μέσα στα πλαίσια των διοικητικών του προσόντων είναι και η ευχέρεια διατύπωσης και μεταβίβασης νοημάτων, εντολών κ.λπ. και η ικανότητα σύλλληξης ολοκληρωμένων νοημάτων.

4. *Ικανότητα κατάλληλου χειρισμού του ανθρώπινου δυναμικού.* Το γεγονός ότι ο κάθε άνθρωπος αποτελεί ένα ολοκληρωμένο και τελείως ξεχωριστό κόσμο, με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς, με τα χαρίσματα, τις αδυναμίες και τα ελαττώματα, με τα μεγάλα ή μικρά ψυχολογικά του προβλήματα, με τα χαρακτηριστικά του χαρακτήρα του και της προσωπικότητάς του καθιστά πολύ δύσκολο τον δημιουργικό χειρισμό και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Σ' αυτό βοηθάει η εμπιστοσύνη και η εκτίμηση που ο προϊστάμενος θα εμπνεύσει στους συνεργάτες του, η εκτίμηση και ο σεβασμός που θα αποδόσει στο πρόσωπο και το έργο του κάθε συνεργάτη, η αναγνώριση και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων και ικανοτήτων όλων των συνεργατών και η αμερόληπτη μεταχείριση όλου του ανθρώπινου δυναμικού. Αυτά δημιουργούν ατμόσφαιρα συνεργασίας την οποία η Davidhizar επικαλείται «χάρισμα»³.

5. *Ικανότητα αντικειμενικής και δίκαιης αξιολόγησης των υφισταμένων.* Όταν η κρίση και η αξιολόγηση του υφισταμένου στηρίζεται σε συγκεκριμένα και απόλυτα αντικειμενικά στοιχεία τότε μόνο περιορίζεται η υποκειμενική και επομένως άδικη κρίση και αξιολόγηση. Η έλλειψη αντικειμενικότητας δημιουργεί πικρίες στους υφιστάμενους και διαταράσσει τις σχέσεις καλής και αρμονικής συνεργασίας, δημιουργεί ψυχολογικό κλίμα στο οποίο δεν επιτυγχάνονται οι σκοποί της ν.μ.

6. *Το ερευνητικό πνεύμα με το οποίο θα υλοποιούνται οι σκοποί της νοσηλευτικής έρευνας,* οι οποίοι είναι:

—Η βελτίωση της Ν.Φ.

—Η βελτίωση της κατάστασης υγείας των αρρώστων και

—Η συμβολή της στην ποιότητα ζωής του ανθρώπου⁴.

Μια από τις λειτουργίες της διοίκησης της νοσηλευτικής υπηρεσίας είναι και η Ν.Φ. ασθενών που προσφέρεται κυρίως στις ν.μ. Την ευθύνη του έργου αυτού έχει ο προϊστάμενος νοσηλευτής τα καθήκοντα του οποίου είναι διοικητικά, νοσηλευτικά και εκπαιδευτικά⁵. Σ' αυτά, πολύ συνοπτικά, θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Διοικητικά καθήκοντα. Είναι αυτά που αναφέρονται στην οργάνωση της εργασίας, την επίβλεψη, την εποπτεία, την καθοδήγηση και τον συντονισμό του προσωπικού και της εργασίας του τμήματος καθώς επίσης και τον συντονισμό άλλων υπηρεσιών εκτός του τμήματος, που συμβάλλουν στην περίθαλψη, την ασφάλεια και την άνεση των αρρώστων. Η ποιοτική και αριθμητική επάρκεια του προσωπικού της ν.μ. και ιδιαίτερα του νοσηλευτικού προσωπικού και η ύπαρξη υποστηρικτικών υπηρεσιών είναι παράγοντες που επηρεάζουν τα διοικητικά καθήκοντα του προϊστάμενου νοσηλευτή και προδιαγράφουν το βαθμό της υλοποίησης του σκοπού της ν.μ. που είναι η εξασφάλιση ποιότητας Ν.Φ.

Νοσηλευτικά καθήκοντα. Η εξασφάλιση εξατομικευμένης και ολιστικής Ν.Φ. στους αρρώστους της ν.μ. αποτελούν τα νοσηλευτικά καθήκοντα του προϊστάμενου νοσηλευτή.

Δραστηριότητες που εμπλέκονται στην παροχή ολοκληρωμένης Ν.Φ είναι αυτές που έχουν σχέση με την εξασφάλιση της ασφάλειας και της άνεσης του αρρώστου, καθώς επίσης και δραστηριότητες που συνδέουν τη νοσηλεία του αρρώστου (εφαρμογή διαγνωστικού προγράμματος και θεραπευτικής ή ανακουφιστικής αγωγής) και την φροντίδα γενικότερα.

Εκπαιδευτικά καθήκοντα. Η βιβλιογραφία για το ρόλο του δασκάλου, του προϊστάμενου νοσηλευτή, αναφέρει ότι αποτελεί το νοσηλευτικό πρότυπο και διευκολύνει τη μάθηση στους νέους που σπουδάζουν την νοσηλευτική⁵. Η Pembrey γράφει ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού θεωρείται απαραίτητη δεξιότητα για τον προϊστάμενο νοσηλευτή ν.μ.⁶ Το ενδιαφέρον δε για διδασκαλία περιλαμβάνει τον άρρωστο και το περιβάλλον του, το προσωπικό με ιδιαίτερη ευθύνη για το νοσηλευτικό και τους νέους που σπουδάζουν τη νοσηλευτική επιστήμη και τέχνη.

Η Sheahan γράφει ότι ο προϊστάμενος νοση-

λευτής ν.μ. δίνει ερεθίσματα μάθησης στους νέους που σπουδάζουν τη νοσηλευτική⁷. Η διδασκαλία και η διευκόλυνση των νέων που σπουδάζουν την επιστήμη και τέχνη της νοσηλευτικής στον κλινικό χώρο, φαίνεται να αποτελεί ένα σημαντικό μέρος και έκφραση του επιστημονικού ρόλου του προϊστάμενου νοσηλευτή⁸.

Επιγραμματικά αναφέρονται τομείς του διδακτικού ρόλου του προϊστάμενου νοσηλευτή ν.μ.: προσανατολισμός του νέου προσωπικού στη ν.μ. (φιλοσοφία και στόχοι της ν.μ., μέθοδοι οργάνωσης νοσηλευτικής εργασίας κ.ά.), οργάνωση κλινικών διδασκαλιών για το προσωπικό της μονάδας, συζήτηση ενδιαφερόντων περιστατικών, πρότυπα και κριτήρια αξιολόγησης ποιότητας Ν.Φ., εκπαίδευση των νέων που σπουδάζουν νοσηλευτική.

Η νοσηλευτική, έργο ανθρωπιστικό, υπεύθυνο αλλά πολύπλευρο και πολυσύνθετο έχει ανάγκη εμπνευσμένου ηγέτη. Η θέση του προϊστάμενου νοσηλευτή-ηγέτη στη λειτουργία του νοσοκομείου είναι υπεύδυνη, ο δε ρόλος του αποφασιστικός στην υλοποίηση των στόχων του νοσηλευτικού ιδρύματος.

Το μεταβαλλόμενο πλαίσιο άσκησης της Νοσηλευτικής λόγω των συνεχών και ραγδαίων εξελίξεων των επιστημών υγείας, της τεχνολογίας και εμφάνισης νέων επιστημών, κάνουν το έργο του προϊστάμενου νοσηλευτή δύσκολο. Γι' αυτό έντονη και επιτακτική είναι η ανάγκη της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για την ανάπτυξη του προϊστάμενου και των συνεργατών του ώστε να επωφελούνται, για την υλοποίηση του στόχου της ν.μ. όλων των επιτευγμάτων των θεωρητικών και εφαρμοσμένων επιστημών και της τεχνολογίας.

Η ηγεσία είναι τέχνη που μπορεί να εξελίσσεται σε υψηλότερα συνεχώς επίπεδα έκφρασης. Οπως δεν υπάρχει καλλιτέχνης τέλειος με την απόλυτη έννοια της λέξης κατά παρόμοιο τρόπο δεν υπάρχει τέλειος ηγέτης που να μην μπορεί να επιτύχει μεγαλύτερη εξέλιξη. Ο ιδανικός λοιπόν ηγέτης συνεχώς μαθητεύει⁹ και συνεχώς αναπτύσσεται και έτσι γίνεται το υπόδειγμα στους υφιστάμενους/συνεργάτες-απαράμιλλος ρόλος και αποστολή. -«Διοικώ σημαίνει υπηρετώ»¹⁰. Η έννοια της πρότασης αυτής πρέπει να είναι ρόλος, αποστολή, πόδος, παρόρμηση του ηγέτη - προϊστάμενου νοσηλευτή ν.μ.